

שנת תרע"ז

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. ברש"י לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט ישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. ויש להבין מה זה הועיל שיחסו אחר אהרן, הלא גם ישראל לא הטילו בו ספק לומר שאיננו בן אהרן, אלא שמצאו בו דופי משפחה מצד האם, ולזה אינו מועיל יחסו מצד האב, ואם בא הכתוב לומר שאיננו מתיחס אחר אמו אלא אחר אביו, הלא לא צריך להשמיענו זה שידעו מכבר, דלמשפחותם לבית אבותם כתיב, ומ"מ היו מבזים אותו משום פגם בית האם, וכן בדין לעולם שהולד הולך אחרי הפגום שבשניהם, ואין יחסו אביו מצילו:

ונראה לפרש, דהנה כ"ק אבי אדומו"ר זצלה"ה דייק לה מש"ס נזיר (כ"ג ב) מדהשוו זנות זמרי לזנות תמר ש"מ דגם זמרי לש"ש נתכוין כמו תמר, ובודאי היתה כוונתו לעשות בזה תיקונים גדולים, והיתה עבירה לשמה, אלא שעבירה לשמה צריכה להיות לשמה בתכלית בלי עירוב כוונה צדדית כל שהוא, והרי אמרו ז"ל (ויק"ר פ' י"ד) אפי' חסיד שבחסידי א"א שלא יהי' לו צד אחד מעון, א"כ לא יהי' אפשר שתהי' לשמה בתכלית ע"כ נלכד בפח ר"ל, עכתדה"ק. ובזה פרשנו דברי ירושלמי סנהדרין (פ"ט ה"ז) שבקשו לנדותו לפינחס אלא שקפצה עליו רוה"ק ואמרה לו והיתה לו ולרעו אחריו וגו'. ולכאורה בלתי מובן, נידוי זה מה עבידתי, ממנ"פ אם ידעו הדין דבעל ארמית קנאין פוגעים בו, מצוה רבה עשה, ולמה יתחייב נידוי, ואם לא ידעו יהי' להם לדונו כרוצח בסייף, שבודאי איש העובר עבירה שאין בה מיתת ב"ד ובא אחר והרגו נתחייב עליו, ואין לו התנצלות לומר שהרגו מפני שעבר עבירה, וא"כ ממנ"פ אין כאן מקום לנידוי. אך הפירוש הוא, דזה ודאי בב"ד של מטה אין משגיחין על הכוונה אלא על המעשה, והעובר עבירה שיש בה מיתת ב"ד אף שכוונתו היתה לשם שמים אין משגיחין ע"ז וממיתין אותו, ומקושש לעד שהיתה כוונתו לש"ש ומ"מ הומת בב"ד של משה עפ"י ה', אך זה שאין בו מיתת ב"ד אלא שקנאין פוגעין בו, הסברא נותנת לומר שמאחר שכוונתו היתה לש"ש שוב אין כאן קנאין. והנה הכל היו יודעין בזמרי שכוונתו לש"ש, ע"כ שפטו שאין כאן דין דקנאין פוגעין בו, ויודעין היו בפינחס שגם הוא ידע בזמרי שהיתה כוונתו לש"ש, ע"כ ריננו עליו למה הרגו, ומ"מ אי אפשר יהי' לדונו בב"ד כרוצח שב"ד אין משגיחין על הכוונה אלא על המעשה, ואין משגיחין אם ידע פינחס שהיתה הכוונה של זמרי לש"ש או לא, ע"כ חייבוהו רק נידוי, אלא שקפצה עליו רוה"ק כו':

והנה בש"ס ע"ז (ל"ד ב) בבהמה תקרובת ע"ז אף הפרש שלה אסור דניחא להו בנפחא, והפירוש הוא שהם אינם משגיחין אלא על החיצוניות ולא על הפנימיות כלל באשר כל ענינם הוא חיצוניות, ובאמת שלא מצינו שהיו מפטמין בהמות לקרבנות לשמים, שהפיטום הוא גורם לעובי הבשר שהוא החיצוניות, ועיקר הקרבן הוא הדם שהוא פנימיות הבעל חי, ומה שמהדרין אחר בהמות שמנות כמ"ש (תהלים ס"ו) עולות מחים אעלה לך, הוא רק משום כבוד גבוה וכענין (שבת קל"ג ב) התנאה לפניו במצוות, אבל להשהות הקרבן כדי לפטמו לא מצינו:

ולפי זה יש לפרש הא דהיו השבטים מבזים אותו במה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, ולא בפשיטות שהי' עובד ע"ז שממיתין עליו, שזה גנאי יותר מפיטום. היינו שהיו אומרים שפינחס לא השגיח בזמרי אלא בחיצוניות, ואלמלי הי' מביט בפנימיות הענין שכוונתו היתה לש"ש לא הי' הורגו, וזה גרם הפגם מבית אבי אמו שפיטם עגלים לע"ז שכל ענינם בחיצוניות כנ"ל, ע"כ נתהוה נמי כפנחס שהי' נמשך אחר שטחיות וחיצוניות הענין. לזה בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, והיינו כי איתא במהר"ל שאהרן הי' כל ענינו פנימיות וכן מורות אותיות שמו, ה"א היא האות האמצעית של יחידות, רי"ש האמצעית של המאות, נו"ן של העשירות, ואל"ף היא מורה על הנקודה הפנימית שבהם, עכ"ד, ובא הכתוב לומר שאדרבה מצד שהוא תכלית איש פנימי, והסתכל בפנימיות שבפנימיות מעשה זמרי אף שהי' לש"ש, מ"מ בפנימיות שבפנימיות הי' צד אחד מעון, ומצד זה קנאין פוגעין בו, ודו"ק:

** Please treat this text with respect / Responsa Project Bar Ilan University **

[תר"מ]

סמיכות פרשיות הללו כהונת פינחס וצורר את המדינים והמנין ופטירת משה רבינו ע"ה. הענין הוא כי עתה התחיל להיות הנהגה אחרת של דור באי הארץ. לכן הי' מנין חדש. וכמו בדור המדבר ניתן להם אהרן הכהן כך בדור זה הי' כהונת פינחס. רק מקודם הי' במעלה עליונה למעלה מהטבע בכחו של מרע"ה ולכן כהונת אהרן הי' מתנה משמים. ופינחס בדין זכה לכהונתו כי הי' לפי השתנות הדור שהתחיל עתה להיות עבודת האדם והתעוררות שלמטה בחי' תורה שבע"פ. וזה עצמו ענין קנאין פוגעין בו. שהוא אינו בר מות בסנהדרין שעפ"י הדין א"י להמיתו, ורק מי שמקנא לה' נשתנה הדין להורגו שכן דין התורה. נמצא שבנ"י משנים במעשיהם כל הנהגות התורה. וזה ענין תורה שבע"פ שהכל ניתן מסיני רק שבנ"י צריכין להוציאו מכח אל הפועל. ומה שמרע"ה לא הרג את זמרי רק פינחס לא הי' פחיתות למרע"ה רק שבא פינחס ונטל את שלו ובאמת דורו של משה רבינו ע"ה ע"י שהיו גבוהים מאוד לא הי' ההנהגה בכח האנשים רק בהנהגה עליונה. שבטל שכל וכח השגת האדם במדריגה רמה כזו. ואח"כ שנשפלו הדורות ניכר ונצרך התעוררות התחתונים כנ"ל. וכמו שנתבטל מאור הלבנה כלפי השמש. ולכן כתיב צרור את המדינים כו'. עליכם לאייב אותם. כלומר שהי' הכאת המדינים בצירוף שנאת בנ"י. הן הדברים שכתבנו שהתחיל התנהגות בהתעוררות התחתונים. ומלחמות הראשונות הי' הכל רק בנפלאות הבורא בלבד. ואדרבא כתיב ואתם תחרישון [וי"ל בזה ג"כ הפי' וידבר משה ואלעזר כו' צריכים אתם להמנות. פי' שהמנין הי' ע"י התעוררות עצמות נפשותיהם כנ"ל]

3) (27/10) 299 ס"ק

פרשת פנחס: א] בני יששכר למשפחותם... לישוב משפחת הישובי.
ופרשיי הוא יוב האמור כירודי מצרים. ובדעת זקנים מבעלי התוס' לפי
ויגש הביאו ממדדש לבאר טעם שינוי שמו, שנתן לו יששכר שיין אחת
משמו בשמעו שיוב היה שם של ע"ז. ומהי"ט נהגו בוואלאזין לקרות את
שם יששכר בשני שיניין עד פרשת פנחס, ומפנחס ואילך – בשיין
אחת. ומנהג רבנו (במנין שלו) היה, שעד פרשת פנחס קראו מספק –
כל פעם שמופיע השם הזה – ב' פעמים, פעם אחת בשיין אחת ופעם
אחת בשני שיניין, ומפנחס ואילך קראו רק בשיין אחת.
ב] עולת חדש בחדשו, ותיא באתחדתותיה, כלומר, בזמן חידושה